

حفظ حقوق خودی ها، دموکراسی نیست

دکتر غلام عباس توسلی درگفت وگوبا روز:

یکشنبه ۳۰ دی ۱۳۸۶ [۲۰۰۸.۰۱.۲۰]

امید معماریان

دکتر غلامعباس توسلی جامعه شناس، از اعضای نهضت آزادی ایران و از بنیان گذاران انجمن جامعه شناسی ایران درگفت وگو با روز ازنگرانی های موجود درخصوص عملکرد شورای نگهبان درانتخابات پیش روی مجلس هشتم در مرحله بررسی صلاحیت ها ابراز نگرانی کرده است. به گفته این جامعه شناس و پژوهشگر نمونه کشور درسال ۸۰ و ۸۲، "حفظ حقوق خودی ها، دموکراسی نیست".

این گفت وگو را درپی می خوانید.

اعلام شده است که از میان ثبت نام شدگان، ۲۰۰ نفر سابقه کیفری داشته اند. طرح چنین موضوعاتی چه تاثیری بر روند انتخابات می گذارد؟

سابقه کیفری، اگر واقعا مربوط به جرم سیاسی بشود با اینکه افراد سابقه کیفری واقعی داشته باشند، تفاوت می کند. اگر افراد از نظر سیاسی مشکل داشته اند باید آنها را از موارد دیگر جدا کرد. سابقه کیفری معلوم است و افراد باید تن به مقررات بدهند، اما جرم سیاسی تکلیفش فرق می کند. این مسائل نباید با هم قاطی بشود.

مرجع تشخیص این تفاوت ها کجاست و چطور می شود این موضوع را پیگیری کرد؟

قوه قضاییه و خود مجلس که سالهاست بحث شان، تعریف جرم سیاسی است ولی تاکنون تعریف نکرده اند که جرم سیاسی چیست وچه تفاوتی با جرم های دیگر دارد. بنابراین این عدم شفافیت می تواند مورد سوء استفاده قرار بگیرد.

با پایان یافتن مهلت ثبت نام کاندیداها برای انتخابات مجلس هشتم، ارزیابی شما از حضور گروه های مختلف چیست؟

افزاد نسبتا زیادی ثبت نام کرده اند و امیدوارم مسئولین هم پاسخ مناسبی به علاقه مندی شرکت کنندگان بدهند.

شما و دوستانتان با چه تحلیلی وارد انتخابات شدید؛ با توجه به اینکه در نوبت های مختلف توسط شورای نگهبان رد صلاحیت شده اید؟

از نظر ما انتخابات جنبه های مختلفی دارد؛ یکی از اینها جنبه دموکراسی است که به موجب آن مردم نباید از انتخابات منع بشوند و به همین دلیل تحریم انتخابات کاردرستی نیست. این کار به جریان دموکراسی در جامعه صدمه می زند. بنابراین ما از وقتی که گفته ایم شرکت می کنیم، یعنی اینکه با مشارکت عملی، تعهد خود را نشان داده ایم. بر این اساس امیدواریم جامعه با انتخاب آزاد به سوی دموکراسی برود و به صورت گذشته در نیاید که به دلیل فاصله دولت و مردم، مردم در فرآیند دموکراسی قرار نگیرند.

به نظر شما چه موانعی در مسیر برگزاری انتخابات آزاد وجود خواهد داشت؟

اشکالات زیادی بر انتخابات وارد است که مهمترینش همان شیوه کار شورای نگهبان و شیوه اعمال رد صلاحیت هاست؛ البته امسال گفته اند نمایندگان احزاب حضور فعال تری خواهند داشت. به هر حال مشکلات انتخابات کماکان به قوت خود باقی است، اما فرآیند مشارکت مردم در هر حال می تواند موثر باشد تا در آینده ای دور به سوی دموکراسی برویم و قانون اساسی اعمال شود و مردم هم حقوق شهروندی خود را بشناسند و دولت هم وظایف خود را انجام بدهد. مردم هر چه بیشتر وارد جریان انتخابات بشوند، امکان اصلاح امور را بیشتر خواهند داشت. مردم اگر خود را کنار بکشند اولین کسی که صدمه می خورد خود آنها خواهند بود. بنابراین هیچ تناقضی وجود ندارد که ما هم انتقاد بکنیم و اصلاح انتخابات را بخواهیم و هم خواستار تغییر رویه ها و روش های اعمال شده باشیم و در انتخابات هم شرکت کنیم. البته شرکت در انتخابات لزوماً به این معنا نیست که می خواهیم به مجلس برویم. به هر حال اگر کسانی بخواهند به مجلس بروند، باید فعال باشند و امکاناتی مثل روزنامه و رسانه داشته باشند. انتخابات تنها در چند روز و منوط به چسباندن پوست نیست، باید روندی باشد که احزاب ظرف چهار سال فعالیت کنند و افراد خود را نشان بدهند و در آخر نتیجه کار خود را در انتخابات به معرض نمایش بگذارند.

اما در جامعه ما که روزنامه ها محدود هستند، اسم اعضای نهضت و خود نهضت را نمی گذارند، رادیو و تلویزیون اصلاً اسم نهضت را نمی آورد، امکانات وجود ندارد؛ لذا برای ما اینکه انتخاب بشویم مهم نیست. برای ما اصل شرکت در انتخابات مهم است. این آموزش دموکراسی است که نباید آن را متوقف کرد و به همین جهت مردم در همان حدی که امکانش وجود دارد باید در انتخابات شرکت کنند.

چه تفاوت هایی بین مجلس هفتم و هشتم در خصوص رفتار شورای نگهبان در تایید و یا رد صلاحیت کاندیدها مشاهده می کنید؟

ببینید اتفاقی نیافتاده که شورای نگهبان بخواهد تغییر رویه بدهد ولی امیدواریم این شورا، افراد را حقیقتاً، بدون اینکه صلاحیت و عدم صلاحیتشان احراز شده باشد، کنار نگذارد. بگذارند مردم حق انتخاب افراد را داشته باشند. تغییر و تحولات زیاد است و این تغییرات در درون محافظه کاران هم زیاد است. برخی از افراد حاکمیت، خودشان از برخی شیوه ها ناراضی هستند و به همین علت به گروه های مختلفی تقسیم شده اند و افکار و اندیشه های مختلفی دارند. یعنی اینطور نیست که در میان محافظه کاران هم یکدستی وجود داشته باشد. این هم از برخی جهات مفید است. برای اینکه وقتی افراد در معرض مشکلات و موانع قرار می گیرند

ونابسامانی را می بینند، متوجه می شوند که باید عدالتی وجود داشته باشد که همه را دربر بگیرد. عدالت مخصوص یک گروه خودی ها و برضد غیر خودی ها نیست. بنابراین از همه آنچه تاکنون اتفاق افتاده می توان درس گرفت و جامعه ما خودش راه خود را پیدا خواهد کرد.

اینکه هیات های اجرایی و نظارت کنندگان شورای نگهبان همه از یک جناح سیاسی هستند آیا می تواند نگرانی هایی در خصوص وضعیت سلامت انتخابات ایجاد کند؟

نگرانی هایی را ایجاد کرده است. حتی در درون خود حاکمیت افرادی بوده اند که به طور مثال در انتخابات گذشته فریادشان بلند شد و گفتند در انتخابات اشکالاتی وجود داشته است. انتخابات در جامعه دموکراتیک، به همراه گروه های اپوزیسیون است. نباید بخواهند همه را یکدست کنند و به این ترتیب حق کسانی را که در حاکمیت نیستند ضایع کنند. افراد باید به عنوان شهروند و عضو حزب جایگاهشان حفظ شود. باید مراکزی باشد که نه تنها حقوق افراد را ضایع نکنند بلکه از حقوق شهروندان صیانت هم بکنند. متأسفانه تاکنون گروه هایی از اول در شورای نگهبان بوده و رویه هایی داشته و همیشه هم به همان ترتیب عمل کرده اند و به هیچ وجه در غم اینکه بر دیگران چه اثرات منفی وارد می شود، نبوده اند. بنابراین باید به نحوی عمل شود که قوه قضاییه به این مسائل به صورت مستقل رسیدگی کند تا شورای نگهبان نتواند مستقل از روابط معینی که در قانون وجود دارد عمل کند. ما فکر می کنیم اگر اینها درست عمل بشود همه به حقشان می رسند، امکان حصول دموکراسی محقق می شود و کسی هم اعتراض نخواهد داشت. اما در حال حاضر جای اعتراض زیادی وجود دارد.

می گویند هر کسی در وزارت کشور حکومت می کند، نام هواداران خود را از صندوق های رای بیرون می آورد. موضوعی که دواستثنا دارد. یکی انتخابات دوم خرداد که عملاً یک غافلگیری برای محافظه کاران بود، دوم انتخابات زمان آقای خاتمی که عملاً شرایط متفاوتی با دوره های دیگر داشت. شما چه وضعیتی را برای انتخابات مجلس هشتم پیش بینی می کنید؟

در این دوره امیدوار هستیم انتخابات درست انجام شود و به نحوی باشد که بتوان نام انتخابات آزاد را بر آن نهاد و نه فقط خودی ها، بلکه گروه های دیگری هم که ممکن است مخالف باشند، بتوانند در آن مشارکت فعال داشته باشند. چون اصل مساله این است که حقوق غیر خودی ها را حفظ کنند، حفظ حقوق خودی ها که کار مهمی نیست؛ به اینکه دموکراسی گفته نمی شود. در دموکراسی حقوق همه افراد، از جمله مخالفان حفظ می شود. اگر این کار انجام بگیرد و شورای نگهبان از حقوق همه یکسان دفاع کند و دلایل رد را دقیقاً بگوید، وضع متفاوت خواهد بود. در حالیکه در بسیاری از موارد شورای نگهبان و هیات های اجرایی اصلاً جواب افراد را نمی دهند که به چه دلیل قانون پسند و یا حقوقی، افراد رد می شوند. این است که از این لحاظ ما نمی دانیم واقعا داریم به کجا می رویم. اگر به افرادی حقوقی مافوق قانون اساسی بدهیم که به عنوان نظارت استصوابی تصمیماتی بگیرند که حقوق افراد ضایع شود این جای نگرانی دارد و جای این را دارد که فکر کنیم دموکراسی هیچ گاه جای خود را در جامعه باز نکند. به همین دلیل به نفع نظام و شهروندان و حقوق عمومی است که دست اندرکاران انتخابات، چه در وزارت کشور، چه هیات های اجرایی و چه شورای نگهبان، حقوق افراد نایده نگیرند و ضایع نکنند.